

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Національного університету
охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика, професор

Наталія САВИЧУК

вересня 2025 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Толстікової К.І.
«Клініко-лабораторна оцінка ризику формування харчової алергії у дітей
раннього віку на BLW прикормі»
що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі
знань 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 228 «Педіатрія»

Призначені наказом Національного університету охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика від «15» вересня 2025 року №3640 голова та рецензенти, а
саме:

Голова — д.мед.н., професор, завідувач кафедри дерматовенерології,
алергології, клінічної та лабораторної імунології Національного університету
охорони здоров'я України ім. П. Л. Шупика - **ЛІТУС В. І.**

Рецензент: член-кореспондент НАМН України, д.мед.н., професор, професор
кафедри педіатрії, дитячої неврології та медичної реабілітації Національного
університету охорони здоров'я України ім. П. Л. Шупика - **БЕКЕТОВА Г. В.**

Рецензент: член-кореспондент НАМН України, д.мед.н., професор, завідувач
кафедри педіатрії, неонатології, дитячих інфекційних хвороб, імунології та
алергології НУОЗ України імені П. Л. Шупика - **ШУНЬКО Є.Є.**

розглянувши кандидатську дисертацію ТОЛСТІКОВОЇ Катерини Ігорівни на
тему: «Клініко-лабораторна оцінка ризику формування харчової алергії у
дітей раннього віку на BLW прикормі» (тему дисертації затверджено
рішенням Вченої ради Національного університету охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика «22» листопада 2023 (протокол № 9), наукові публікації, в
яких висвітлено основні наукові результати, а також за результатами фахового
семінару профільних кафедр (педіатрії, дитячої неврології та медичної
реабілітації, педіатрії, неонатології, дитячих інфекційних хвороб, імунології та
алергології) Національного університету охорони здоров'я України імені

П. Л. Шупика від «24» вересня 2025 (протокол № 1), ухвалили:

1. Актуальність теми дисертації

Стан здоров'я дітей раннього віку завжди був пріоритетним напрямком системи охорони нашої країни. У даному контексті користь і популяризація грудного вигодовування була і залишається на першому місці. Грудне вигодовування є критично важливим та неперевершеним методом забезпечення оптимального харчування для здорового росту та розвитку немовляти, а також фундаментальним елементом репродуктивного процесу зі значними наслідками для здоров'я матерів. Згідно з глобальними рекомендаціями охорони здоров'я, за винятком кількох медичних обставин, немовля слід вигодовувати виключно грудним молоком протягом перших шести місяців життя, а необмежене виключне грудне вигодовування забезпечує достатнє постачання молока для оптимального росту, розвитку та здоров'я. Всесвітня організація охорони здоров'я визначає прикорм як «процес, який починається, коли одного грудного молока більше недостатньо для задоволення харчових потреб немовлят» і «окрім грудного молока потрібні інші страви та рідини».

XXI століття славиться своїми інноваціями у багатьох напрямках і підходах, пов'язаних зі способом життя, мислення, творчості та загалом діяльності людини. Відтак щодо методів введення малюку твердої їжі у вигляді прикорму погляди змінились. З початку 2000-х років з'явився і набирає популярності альтернативний метод введення прикорму, який часто називають «відлученням під керівництвом дитини» (анг. Baby led weaning, BLW). Цей метод дозволяє дітям самостійно брати їжу із сімейного столу, яка готується і подається, щоб бути безпечною для немовлят. На сьогодні цей метод є широко розповсюджений у більшості західних країн, а також набирає популярності серед сучасних українських сімей, де виховуються малюки. Дослідження недоліків і переваг BLW прикорму, залишається предметом дискусій, особливо з точки зору ймовірного ранньої маніфестації харчової алергії. Тому вивчення сенсibilізації немовляти харчовими алергенами, а також удосконалення вивчення стану фізичного розвитку та засвоєння мікроелементів і білку у дітей раннього віку та розробка і впровадження практичних рекомендацій щодо оптимізації харчового раціону дітям різних груп ризику, які знаходяться на BLW прикормі, на сьогоднішній день є дуже актуальними.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження не має безпосереднього зв'язку з діючими науковими програмами, планами чи темами. Робота здійснена за особистою ініціативою здобувача і не входить до складу будь-яких держбюджетних, відомчих або міжкафедральних наукових проєктів.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Дисертаційне дослідження виконане як результат самостійної наукової праці здобувача. За участі наукового керівника були визначені загальні стратегічні напрями роботи, окреслені її мета та завдання. Дисертантка самостійно здійснила глибокий аналіз сучасної наукової літератури, провела патентно-інформаційний пошук і сформулила власну дослідницьку концепцію.

Усі етапи дослідження – від збору первинного матеріалу (розробка анкети і проведення опитування), проведення клінічних спостережень, статистична обробка клініко-лабораторних та інструментальних даних, написання усіх розділів дисертації – виконані дисертанткою особисто. Разом з науковим керівником сформовані висновки і практичні рекомендації.

Здобувач також забезпечила написання та публікацію наукових праць, представлення результатів дослідження на науково-практичних конференціях, а також сприяла їх впровадженню в освітній процес і медичну практику в Україні. У співавторських роботах здобувач відповідала за формування дослідницької ідеї, організацію збору, формуванню та аналізу бази даних, їх інтерпретації і підготовки до друку.

4. Ступінь достовірності результатів проведених досліджень, висновків та рекомендацій, що викладені у дисертації. Дослідження проводилось з дотриманням основних біоетичних положень Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину, Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації про етичні принципи проведення наукових медичних досліджень за участі людини, Настанови з клінічних досліджень та наказів МОЗ України. Наукові положення, висновки та рекомендації, які викладені в роботі, отримані на достатньому фактичному матеріалі. Достовірність даних підтверджена використанням надійних статистичних методів обробки та аналізу даних.

5. Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

- Уперше в Україні розроблено анкету та визначено особливості поширеності BLW прикорму серед українських сімей.
- Уперше проведений комплексний динамічний порівняльний аналіз з оцінкою фізичних, психо-моторних показників, наявності atopічної симптоматики, вмісту макро і мікронутриєнтів у групах дітей раннього віку, які знаходяться на різних видах прикорму.
- Уперше в Україні на підставі комплексного аналізу оцінено та узагальнено недоліки і переваги впливу альтернативного прикорму (BLW) на формування фізичного та психічного розвитку у дітей раннього віку.
- Уперше за узагальненими клінічними даними, оцінкою нутритивного статусу, даними специфічних алергологічних обстежень у дітей раннього віку визначено особливості впливу різних видів прикормлювання на формування харчової гіперчутливості, харчової алергії та алергічних хвороб загалом.
- Розширено дані щодо стану сенсibilізації організму харчовими алергенами у дітей з ускладненим atopічним анамнезом та АД і залежно від виду прикормлювання.
- На підставі отриманих результатів дослідження вперше в Україні розроблені методичні рекомендації, адаптовані для українських матерів щодо прикормлювання дитини методом BLW.

6. Практичне значення одержаних результатів дослідження.

Проведений аналіз нутритивного та алергічного статусу дітей грудного віку залежно від виду прикормлювання має важливе практичне значення для педіатричної та сімейної медицини. Отримані дані дають змогу лікарю-педіатру та сімейному лікарю індивідуалізувати підхід до введення

прикорму, зокрема у випадках використання альтернативних методів, таких як Baby-Led Weaning і з урахуванням наявності atopії. На основі виявлених особливостей метаболічних та імунологічних показників розроблено та запропоновано практичні рекомендації щодо оптимізації харчового раціону для дітей раннього віку. Це сприятиме зниженню ризиків розвитку харчової гіперчутливості і формуванню харчової алергії та повноцінному нутритивному забезпеченню дитини в критичний період її росту та розвитку. Результати дослідження також можуть бути використані для вдосконалення клінічних протоколів і програм харчування у дитячих медичних закладах. Розроблені методичні рекомендації «Вигодовування дитини після народження: виклики та можливості XXI століття» адаптовані і можуть використовуватись для українських матерів.

Результати даного дослідження впроваджено в клінічну практику КНП «Міська дитяча клінічна лікарня №19» Харківської міської ради, КНП ХОР «Обласна дитяча клінічна лікарня», у дитячої поліклініки ТОВ «Малеча» (м. Тернопіль), дитячої клініки «Педіатрія Андріани Мальської» (м. Львів), педіатричному відділенні та відділенні сімейної медицини «Клініки алергії та кашлю» (м. Луцьк), педіатричному та алергологічному відділеннях Медичного центру «Довголіття» (м. Львів), а також впроваджені в навчальний процес на лекціях і практичних заняттях для студентів 4-6 курсів та аспірантів кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського; включено у сілабус навчальної дисципліни ОК26.1 ОПП «Медицина» кафедри педіатрії № 1 і кафедри педіатрії №2 ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького», Харківського національного медичного університету, кафедри педіатрії, неонатології, дитячих інфекційних хвороб, імунології та алергології НУОЗ України імені П. Л. Шупика

7. Обізнаність здобувача з результатами наукових досліджень інших вчених за обраною тематикою. Здобувачем у процесі написання дисертації опрацьовано 176 актуальних літературних праць інших вчених, з яких 7 кирилицею та 169 латиницею. Серед опрацьованих праць – наукові публікації та монографії вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема: Зубченко С.О., Чопяк В.В., Гайдучок І.Г. (2023), Abdulla F. та ін. (2022), Abeshu M.A. та ін. (2016), Addressi E. та ін. (2021), Agostoni C. та ін. (2008), Brown A. (2011–2018), Cameron S.L. та ін. (2012–2015), D'Auria E. та ін. (2018), Dogan E. та ін. (2018), Fewtrell M. та ін. (2017), Koletzko B. та ін. (2021), Kramer M.S. та ін. (2008) та ін. За обраною тематикою здобувач має високу обізнаність з результатами наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених.

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях.

Основні результати дисертаційної роботи викладені у 9 публікаціях, зокрема 2 статті в наукових фахових журналах, відповідно до «Переліку наукових фахових видань України», 4 статті, що індексуються Scopus або Web of Science, 3 робіт в збірниках і матеріалах з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, з них 3 іноземні.

Праці, у яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Таршина К.І., Шарікадзе О.В. Порівняльний аналіз показників мікронутриєнтів і білкового обміну у дітей на різних видах прикорму. Імунологія та Алергологія: наука і практика. 2024;2:38-46. DOI:10.37321/immunology.2024.2-05. (Здобувачка підготувала вступ, аналіз та інтерпритацію фактичних даних, статистичну обробку даних, написання статті)
2. Таршина К.І., Шарікадзе О.В. Дослідження поширеності BLW прикорму серед українських матерів із немовлятами після 6-місячного віку. Проблеми клінічної педіатрії. 2024;1 (63):8-13. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/67106>. (Здобувачка підготувала аналіз літературних даних, їх систематизування, написання статті)
3. Таршина К.І., Шарікадзе О.В., Зубченко С.О. Особливості введення прикорму серед українських немовлят після 6-ти місячного віку. Modern pediatrics. Ukraine 2024; 3(139):46-54. <https://doi.org/10.15574/SP.2024.139.46> Scopus (Здобувачка розробила анкету, проводила опитування і аналіз анкетних даних, їх систематизування, написання статті)
4. Таршина К.І., Шарікадзе О.В., Зубченко С.О. Особливості сенсibilізації харчовими алергенами дітей, які знаходились на BLW прикормі. Вісник Харківського національного університету імені Каразіна. Серія Медицина, 2025; 33(1(52)):48-58. DOI: <https://doi.org/10.26565/2313-6693-2025-52-04>. Scopus (Здобувачка підготувала вступ, аналіз та інтерпритацію фактичних даних, статистичну обробку даних, написання статті)
5. Таршина К.І., Шарікадзе О.В., Зубченко С.О. Асоціативні взаємозв'язки рівнів мікро- та мікронутриєнтів у дітей з atopічним дерматитом на BLW прикормі. Modern Pediatrics. Ukraine. 2025; 2(146):20-25; doi 10.15574/SP.2025.2(146).2025 Scopus (Здобувачка підготувала вступ, аналіз та інтерпритацію фактичних даних, статистичну обробку даних, написання статті)
6. Таршина К.І., Шарікадзе О.В., Зубченко С.О. Атопічний дерматит і BLW прикорм: чи існує асоціативний зв'язок? Proceedings of the Shevchenko Scientific Society. Medical Sciences 2025; 1 (77): 29-37. <https://doi.org/10.25040/ntsh> Scopus (Здобувачка підготувала аналіз літературних даних та інтерпритацію фактичних даних, статистичну обробку даних, написання статті)

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Sharikadze O., Tarshyna K., Zubchenko S. A clinical case of food allergy after the introduction of BLW complementary foods. EN_GA²LEN Anacare Food Allergy and Anaphylaxis Forum 2024 (ga²fa, 2024), 2024, падуя (італія).
2. Sharikadze O., Tarshyna K., Zubchenko S. Analysis of Micro- and Macronutrient Levels in Children with Atopic Dermatitis Following BLW Complementary Feeding Allergy Volume: Supplement. Матеріали Конгресу Європейської Академії Алергології та Клінічної Імунології (ЕААСІ), 2025, Глазго (Великобританія).

3. Толстікова К.І., Шарікадзе О.В., Зубченко С.О., Нестеровська Л.Т. Вигодовування дитини після народження: виклики та можливості XXI століття: методичні рекомендації. Київ: «7БЦ»; 2025. 66 с.

9. Впровадження наукових досліджень у практику.

Результати даного дослідження впроваджено в клінічну практику КНП «Міська дитяча клінічна лікарня №19» Харківської міської ради, КНП ХОР «Обласна дитяча клінічна лікарня», у дитячої поліклініки ТОВ «Малеча» (м. Тернопіль), дитячої клініки «Педіатрія Андріани Мальської» (м. Львів), педіатричному відділенні та відділенні сімейної медицини «Клініки алергії та кашлю» (м. Луцьк), педіатричному та алергологічному відділеннях Медичного центру «Довголіття» (м. Львів), а також впроваджені в навчальний процес на лекціях і практичних заняттях для студентів 4-6 курсів та аспірантів кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського; включено у сілабус навчальної дисципліни ОК26.1 ОПП «Медицина» кафедри педіатрії № 1 і кафедри педіатрії №2 ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького», кафедра педіатрії №3 та неонатології Харківського національного медичного університету, кафедри педіатрії, дитячих інфекційних хвороб, імунології та алергології НУОЗ імені П.Л. Шупика.

10. Апробація результатів дослідження.

Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційної роботи оприлюднено на: міжнародному Форумі EN_GA²LEN ANACARE FOOD ALLERGY AND ANAPHYLAXIS FORUM 2024 (GA²FA, 2024), Падую, Італія, 3-7.09.2024 р., всеукраїнській науково-практичній конференції «Клінічна імунологія та алергологія в умовах війни: нові вимоги та досягнення», Харків, 06-08 березня 2025, конгресі з міжнародною участю «Київські Алергологічні дні 2025», Київ, 20-21 березня 2025, на міжнародній Балтійсько-польській школі з імунології, Рига 26-28 березня 2025, на міжнародній Балтійсько-польській школі з імунології, Вільнюс 12-13 травня 2025, Міжнародному конгресі Європейської Академії Алергології та Клінічної імунології (EAACI), Глазго, Великобританія, 13-16 червня 2025.

Характеристика здобувача, його шлях у науці, ступінь наукової зрілості. Проведені дослідження й опубліковані наукові праці характеризують Толстікову Катерину Ігорівну як кваліфікованого фахівця і дослідника. Здобувач має глибокі фахові знання, педагогічний хист, здібна до наукових досліджень, вміє глибинно аналізувати, аналітично мислити та формувати висновки. Методично проводила наукові дослідження за темою дисертації, брала активну участь у проведенні науково - практичних конференцій в Україні та за кордоном. За період навчання у закладах вищої освіти та роботи у практичній медицині зарекомендувала себе як сумлінний здобувач і науковець, висококваліфікований і відповідальний лікар – педіатр, яка володіє класичними і новітніми методиками надання медичної допомоги в педіатричній практиці та

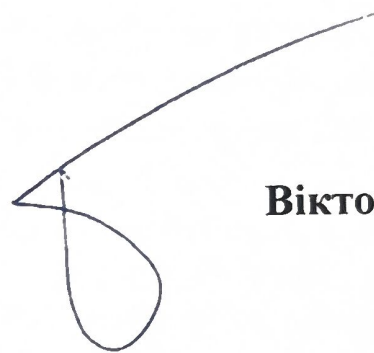
наданні рекомендацій зі здорового харчування дитячого і дорослого населення, с сформованим, кваліфікованим науковцем з глибоким теоретичним і практичним рівнем підготовки, високою ерудицією та досвідом, що дозволяє вважати її фахівцем із спеціальності 228 «Педіатрія».

Висновок

Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, впровадження їх у практику, достатню повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях, відповідність роботи вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановами Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та Наказу МОН України від 19.08.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», рекомендувати дисертацію ТОЛСТИКОВОЇ Катерини Ігорівни на тему: «Клініко-лабораторна оцінка ризику формування харчової алергії у дітей раннього віку на BLW прикормі» до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії із спеціальності 228 «Педіатрія».

Головуючий на засіданні фахового семінару

Д.м.н., професор,
зав. кафедри дерматовенерології,
алергології, клінічної та лабораторної
імунології Національного університету
охорони здоров'я України ім. П. Л. Шупика

Віктор ЛІТУС

Рецензент

Член-кор. НАМН України, професор,
професор кафедри педіатрії, дитячої
неврології та медичної реабілітації
Національного університету охорони
здоров'я України ім. П. Л. Шупика

Галина БЕКЕТОВА

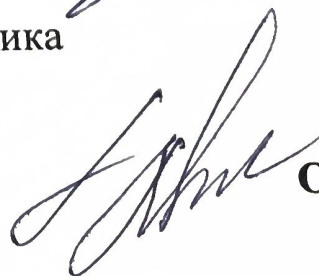
Рецензент

Член-кор. НАМН України, професор, зав.
кафедри педіатрії, неонатології, дитячих
інфекційних хвороб, імунології та
алергології Національного університету
охорони здоров'я України ім. П. Л. Шупика

Єлизавета ШУНЬКО

Секретар фахового семінару
к.м.н., доцент кафедри

Ольга ЛАКША